

Utbildningsinspektion i Sparsörskolorna, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolorna	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	6

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Sparsörskolorna den 29–30 mars 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Sparsörskolorna, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Sparsörskolorna intervjuades elever, personal samt rektorn. Föräldrar med barn i olika årskurser intervjuades vid ett möte för föräldrar till barn i skolorna inom Fristads kommun. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga klasser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolorna

Sparsörskolorna	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	120
Förskoleklass	35
Grundskola	194

Sparsörskolorna ligger i villaområdet Sparsör som tillhör kommundelen Fristad i Borås kommun. Sparsörskolorna består av Slättängskolan med förskoleklass och årskurserna 1–3 samt integrerat fritidshem och Kilskolan för årskurserna 4–6. Slättängskolan togs i bruk år 2006. Kilskolan är byggd 1964. Skolorna ligger i naturskön miljö nära skog, sjö och naturreservat. De flesta eleverna i skolorna bor i skolornas närhet och de elever som bor i området Frufällan åker skolskjuts till skolan.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Sparsörskolorna och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att eleverna i Sparsörskolorna ges möjlighet till utveckling och lärande i den riktning som målen för skolformen föreskriver.

Eleverna trivs i skolan och känner sig trygga. Eleverna är artiga och trevliga och under lektionerna råder arbetsro. De yngre eleverna uttrycker spontant att det är roligt att gå till skolan. De uppger att det mycket sällan förekommer bråk eller mobbning. Eleverna är bra på att samarbeta och de tar på olika sätt ansvar över sin skolmiljö. Elever i behov av särskilt stöd får stöd på olika sätt. Ledarskapet är av god kvalitet. Genom regelbundna verksamhetsbesök är rektorn väl förtrogen med verksamheten och eleverna känner väl till vem som är deras rektor.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Sparsörskolorna bör analysera kunskapsresultaten ytterligare och finna metoder för att öka måluppfyllelsen och därmed förbättra resultaten i årskurs 5.
- Uppföljning och bedömning av elevernas kunskapsutveckling bör gälla alla ämnen.
- Elevernas medvetenhet om målen för utbildningen bör vidarutvecklas.
- Elevernas inflytande över sitt lärande bör utvecklas.
- Undervisningen kan individualiseras ytterligare så att alla elever får utmaningar i sitt lärande.
- Skolorna bör utveckla större samverkan mellan förskoleklass och grundskola samt mellan övriga klasser för att kunna ta vara på de olika pedagogernas kompetenser.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Elevens val erbjuds inte i överensstämmelse med författningarna (2 kap. 19–20 §§ grundskoleförordningen).
- Beslut om anpassad studiegång för elev saknas (5 kap. 10 § grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Inspektörerna bedömer att eleverna i Sparsörskolorna ges möjlighet till utveckling och lärande i den riktning som målen för skolformen föreskriver.

I Sparsörskolornas arbetsplan framgår att ansvar, glädje, hänsyn och respekt skall genomsyra verksamheten. Utifrån intervjuer och observationer under inspektionen kan inspektörerna konstatera att eleverna trivs i skolan och att de känner sig trygga. Inspektörernas intryck är att eleverna är artiga och trevliga och att det under lektionerna råder arbetsro. De yngre eleverna uttrycker spontant att det är roligt att gå till skolan. Eleverna uppger att det mycket sällan förekommer bråk eller mobbning. Inspektörerna ser att eleverna är bra på att samarbeta och att de på olika sätt tar ansvar över sin skolmiljö. De torkar bordet i matsalen, städar skolgården m.m. Enligt en enkät som redovisas i skolans kvalitetsredovisning framgår att eleverna trivs i sina klasser, att de är rädda om sin skola och att de tycker att elevråd och klassråd fungerar väl.

Elevernas kunskapsutveckling följs fortlöpande upp genom diagnoser, läsutvecklingsschema, ordkedjetest m.m. I de lägre årskurserna har eleverna portfoliopärmar där de kan följa sin kunskapsutveckling. Portfoliopärmen följer eleverna upp till årskurs 6 men används inte lika flitigt i alla klasser i årskurserna 4–6. I samtliga klasser har eleverna individuella utvecklingsplaner. Dessa tar huvudsakligen upp ämnena svenska, matematik och engelska samt social utveckling.

I skolan finns lokala tolkningar av de nationella kursplanerna i samtliga ämnen. Dessa beskriver kort syftet med undervisningen i ämnet och därefter detaljerat vad eleven skall kunna i respektive årskurs. I vissa ämnen innehåller dessa kursplanekonkretiseringar ganska detaljerade anvisningar om innehåll och stoff. Enligt lärarna är dessa lokala dokument ett bra stöd för ej så erfarna lärare. Inspektörerna vill dock väcka frågan om dessa konkretiseringar ger tillräckligt utrymme för den undervisande läraren och dennes elever att tillsammans bestämma innehåll och form i undervisningen. Inspektörerna vill också framhålla vikten av att skolans planering av undervisningen utgår från kursplanernas mål att sträva mot.

Resultaten på de nationella proven för årskurs 5 visar år 2005, att av 39 elever uppnådde 31 elever målen i svenska, 29 elever målen i matematik och 34 elever målen i engelska. Det är ingen skillnad i resultat mellan pojkar och flickor. Det låga resultatet i matematikämnet har diskuterats. Specialpedagogen har funderingar om deras rättning av de nationella proven är något strängare än rättningen

i andra skolor, och lärarna funderar över om det har haft betydelse att den aktuella årskursens elever bytte lärare många gånger under de första skolåren. Rektorn har initierat ett arbete med att fokusera på målen och ett arbete pågår med att revidera de lokala tolkningarna av den nationella kursplanen i matematik. Inspektörerna bedömer att skolorna bör analysera kunskapsresultaten ytterligare och finna metoder för att öka måluppfyllelsen och därmed förbättra resultaten i årskurs 5.

Kunskapsuppföljningen i de övriga ämnena är inte systematiserad i skolan varför måluppfyllelsen i de övriga ämnena inte går att utläsa i den dokumentation som skolan redovisat. Inspektörerna bedömer att kunskapsuppföljningen skall ske även i andra ämnen än svenska, engelska och matematik.

Utifrån de klassrumsobservationer och intervjuer inspektörerna gör är intrycket att eleverna endast i liten omfattning är medvetna om målen i läroplanen och de nationella kursplanerna. I elevernas portfoliopärmar finns kursplanemålen i svenska, matematik och engelska. Lärarna har för eleverna i årskurserna 1–3 förtydligat kursplanemålen i svenska och matematik i form av cirklar som fylls i allteftersom målen nås. På detta sätt tycker lärarna att eleverna blivit mer medvetna om målen i dessa ämnen. Målen är emellertid inte tydliggjorda för eleverna i det dagliga arbetet. Under inspektionen ser inte inspektörerna att läroplans- och kursplanemålen används vid planering av olika arbetsområden. I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) anges att skolan skall klargöra för eleverna vilka mål utbildningen har. När undervisningen planeras utifrån de nationella kursplanernas mål att stäva mot samt mål att uppnå ökar elevernas möjligheter att bli delaktiga i utbildningen och att förstå vilka kunskaper den skall leda till. Inspektörerna bedömer att elevernas medvetenhet om målen för utbildningen bör vidarutvecklas.

Eleverna deltar i klassråd och elevråd. Eleverna får där arbeta i demokratiska former. De berättar att de tagit upp önskemål om hinderbana, fotbollsmål och förslag på maträtter. Eleverna tycker de vuxna är lyhörda. Elevrådet har dock inte varit med och tagit fram skolans policyregler. Dessa revideras varje år tillsammans med föräldraföreningen.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Enligt skolans kvalitetsredovisning pågår ett utvecklingsarbete med att utveckla elevernas inflytande över sitt lärande. Enligt en enkät som redovisas i kvalitetsredovisningen vill eleverna vara med och planera sitt skolarbete i större utsträckning. Eleverna uppger emellertid för inspektörerna att de sällan är med och planerar vad de skall lära och hur de skall arbeta. De äldre eleverna har skoldagböcker där de skriver in veckans planering. Eleverna får där vara med och bestämma i vilken ordning arbetet skall genomföras men innehållet är bestämt av läraren. Enligt lärarna får eleverna i vissa temaarbeten påverka arbets-

sätt och innehåll. Inspektörerna ser exempel då eleverna själva valt ord för ord-kunskapsläxan eller redovisningssätt vid grupparbete. Vid dessa tillfällen märks att eleverna är mycket motiverade i sitt arbete. Eleverna berättar exempelvis med liv och lust om sina pjäser de spelat upp för föräldrarna.

Elevernas inflytande i skolan kan dock utvecklas till att de i större omfattning blir delaktiga i sitt lärande. Enligt intentionerna i Lpo 94 skall elevernas möjlighet till inflytande utvecklas så att eleverna i högre grad, och efter ålder och mognad, får inflytande över sitt lärande. Undervisningen skall bedrivas så att eleverna, genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen, kan utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ansvar.

I Sparsörskolornas arbetsplan framgår att eleverna skall arbeta utifrån läroplanens olika kunskapsformer. Inspektörernas intryck är att eleverna får utveckla sin kreativa och problemlösande förmåga på olika sätt, exempelvis genom olika experiment, problemlösningssuppgifter, spel och teater. Eleverna har också möjligheter att göra utflykter och studiebesök. Eleverna uppger emellertid i intervjuer att de ibland får arbeta med sådant de redan kan och att de ibland får invänta kamraterna. Inspektörernas intryck är också att flera elever skulle kunna få större utmaningar i sitt lärande. Inspektörerna bedömer att undervisningen ytterligare kan anpassas till elevernas individuella behov och förutsättningar så att alla elever får utmaningar i sitt lärande.

Eleverna i Sparsörskolorna är uppdelade i två förskoleklasser, en årskurs 1, en årskurs 2, en årskurs 3 och två klasser i vardera årskurserna 4–6. Vid inspektionen arbetar var klass för sig. Viss samverkan mellan klasserna sker enligt lärarna vid studiebesök och vid vissa temaarbeten och ibland kan någon elev i årskurs 1 vara med i förskoleklassen om han eller hon så önskar. Enligt lärarna sker emellertid inte mycket samverkan mellan förskoleklasserna och årskurs 1 och mellan övriga klasser. På så sätt finns det exempelvis inte möjlighet att fullt ut tillvarata de olika pedagogernas kompetenser. I skolorna finns lärare med inriktning svenska och samhällsorienterande ämnen samt lärare med inriktning matematik och naturorienterande ämnen. Dessa lärare arbetar i var sin klass. Inspektörerna bedömer att samverkan mellan de olika pedagogerna bör utvecklas för att enligt Lpo 94 berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande.

Eleverna får kontinuerlig återkoppling i undervisningssituationen. Inspektörernas intryck är dock att återkopplingen av arbetet i huvudsak är inriktad mot att ha genomfört arbetet och mindre inriktad mot vad eleverna har lärt sig. Eleverna utvärderar exempelvis veckans arbete i sin skoldagbok där de redovisar om de arbetat koncentrerat och om de hunnit med veckans planering. Vid inspektionen ser inspektörerna exempel då eleverna får utvärdera sitt arbete om medeltiden men inget exempel där eleverna ges tillfälle att reflektera över sitt lärande.

Utvecklingssamtal genomförs varje termin då den individuella utvecklingsplanen skrivs. Som underlag används skolans konkretiseringar av de nationella kursplanerna. Skolans individuella utvecklingsplaner tar huvudsakligen upp social utveckling, svenska, matematik och engelska.

I skolan finns ett elevhälsoteam som består av skolsköterska, kurator, specialpedagog, psykolog samt rektorn. Kurator och psykolog har möjlighet att delta i elevhälsoteamets möten en gång i månaden. Elever i behov av särskilda stödåtgärder har åtgärdsprogram som skrivs av specialpedagogen i samarbete med

klassläraren. Åtgärdsprogrammen tar upp åtgärder på skolnivå, gruppnivå och individnivå. Enligt specialpedagogen finns det möjlighet att på olika sätt stötta de elever som är i behov av särskilda stödåtgärder. För elev med anpassad studiegång saknas beslut härom.

Skolans kvalitetsredovisning är tydligt uppbyggd enligt en mall som är framtagna centralt för grundskolorna i Borås kommun. Där framgår måluppfyllelsen gentemot de nationella målen samt vilka åtgärder som skall vidtas. Som underlag används bland annat en gemensam enkät för Fristads kommun. Den tar upp elevers trivsel och föräldrars synpunkter på den information de får från skolan m.m. Gemensam utvärdering görs i arbetslagen i juni varje år då lärarna bland annat använder Skolverkets skattningsverktyg BRUK. Kvalitetsredovisningen 2004–2005 tar upp flera förbättringsområden exempelvis att skolan skall bilda tydliga arbetslag, samarbete mellan de olika skolformerna, portfolioarbetet och arbetet med kursplanerna. Vid inspektionstillfället uppger lärarna att uppföljningen av förbättringsarbetet hittills under året endast inriktats mot arbetet med att revidera de lokala bearbetningarna av de nationella kursplanerna.

I skollag och läroplan framhålls att rektorn skall ha pedagogisk insikt, liksom att rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Sparsörskolornas rektor är utbildad lärare och har arbetat som rektor i skolan i ett och ett halvt år. Enligt lärarna är hon en lyhörd ledare som styr den pedagogiska utvecklingen. Genom regelbundna verksamhetsbesök är rektorn väl förtrogen med verksamheten och eleverna känner väl till vem som är deras rektor. Rektor har haft stöd av en mentor och går nu den statliga rektorsutbildningen. Rektor lägger stor vikt vid ett gott samarbete med föräldrarna och föräldrarna uppger i intervju att de har ett bra samarbete med skolan. Rektor skickar informationsbrev hem till föräldrarna en gång i månaden.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

I Fristads kommun i Borås sker elevens språkval i årskurs 7. Enligt kommunens timplan har eleverna slöjd från årskurs 3, engelska från årskurs 4 samt hem- och konsumentkunskap i årskurs 5. Rektor tillser att eleverna får den garanterade undervisningstiden och kontrollerar utlagd tid. Modersmålsundervisning erbjuds. 16 elever i skolan har modersmålsundervisning men ingen har svenska som andraspråk.

Elevens val genomförs inom respektive klass. Eleverna får då arbeta klart med de uppgifter de inte hunnit under veckan. De elever som är klara får välja vad de vill arbeta med. På så sätt har inte eleverna möjlighet att enligt förordningen välja och fördjupa sig och bredda sina kunskaper utifrån ett allsidigt urval av ämnen. Inspektörerna bedömer därför att elevens val inte överensstämmer med grundskoleförordningens bestämmelser.

Samtliga lärare från förskoleklassen till och med årskurs 6 är behöriga lärare. Enligt rektorns uppgifter är 13,13 heltidstjänster utlagda i skolan från årskurs 1–6. Lärartätheten i skolan läsåret 2005–2006 är 6,7 lärare på 100 elever.

Lokalerna är väl anpassade till verksamheten. Det finns tillgång till grupprum, andra extrautrymmen och ett välutrustat bibliotek i vardera skolan. Personal från kommunalsbiblioteket finns på plats ett par timmar i veckan. Bibliotekarien erbjuder bland annat så kallat bokprat i de olika klasserna i skolan och bokbuss kommer varannan vecka.

Utemiljön är stimulerande för lek och utevistelse under såväl rasttider som lektionstid.

Fritidshemmet är öppet från kl. 6.15 till kl. 17.30. De barn som är i behov av fritidshemsplats får det på skolan upp till och med 12 års ålder. Barnen är under fritidshemstiden uppdelade i grupper efter ålder. En fritidshemsavdelning, för barn i åldrarna sex och sju år, är så kallad ”Ur och Skur fritids”, där den huvudsakliga verksamheten är förlagd utomhus.

Kompetensutvecklingen styrs av skolans, arbetslagets samt individens behov. Sparsörskolorna har fått EU medel, så kallade Mål 3 pengar, för att göra en kompetensutvecklingsanalys. Gemensamt i kommundelen har anordnats kompetensutveckling i individuella utvecklingsplaner. Kompetensutvecklingstid har också avsatts till gemensamma diskussioner om bedömning och betygsättning för att i kommundelen kunna göra likvärdiga bedömningar.

Inspektörerna bedömer att eleverna vid Sparsörskolorna har förutsättningar att nå målen i läroplanen och de nationella kursplanerna.

Datum	Ort
2006-12-07	Göteborg

Eva Wallentin

Marie Karlsson